

# Pensionärsorganisationers arbete med anhörigfrågor.

## **Riksförbundet pensionärsGemenskap.**

Riksförbundet PensionärsGemenskap (fortsättningsvis RPG) har 250 föreningar i landet. Många av deras medlemmar är äldre som har ett anhörigansvar, gentemot make, föräldrar, släkting eller granne. Därför anses det viktigt i organisationen att informera dessa medlemmar om vad de har för rättigheter och vad de kan få hjälp med. I mångt och mycket handlar om att hjälpa medlemmar "trycka på rätt knappar" till kommuner och landsting.

RPG är en förhållandevis liten organisation med 15 000 medlemmar och de har ingen anställd med särskilt ansvar för anhörigfrågor. Dock är förbundssekreteraren ansvarig för att sprida information ut till organisationerna så snart han får tillgång till det, samt så har han också huvudansvaret för kontakten med Anhörigas Riksförbund.

Organisationen arbetar med anhörigstöd på främst tre tillvägagångssätt.

### Mötesverksamhet.

Organisationen har en mycket omfattande mötesverksamhet som är en form av dialogkonferenser. Det anordnas cirka 2000 sådana möten per år i landet. Ett av de återkommande temana är anhörigfrågor. Mötena anordnas med inbjudna föreläsare och RPG:s medlemmar som åhörare. Gällande anhörigfrågor hålls föredrag av inbjudna personer som arbetar med anhörigfrågor, exempelvis i kommunen. Två återkommande ämnen handlar då om frågor kring bostad och demens.

RPG som är en kyrklig organisation bjuder också in föreläsare från kommunernas församlingar som har ett ansvar för diakonal omsorg, vilket bland annat innebär ett ansvar för anhörigfrågor. Det diakonala arbetet utgörs mycket av hembesök och samtal.

### Samarbete Anhörigas Riksförbund.

Under riksstämman 2010 beslutades att anhörigfrågor kommer att vara bland de huvudfrågor som RPG ska prioritera under kommande mandatperiod. Därför har de inlett ett samarbete med Anhörigas Riksförbund för att sammankoppla sina verksamheter framför allt gällande utbildning.

### Samarbete Nationellt Kompetenscentrum Anhöriga.

RPG samarbetar också med NKA genom att all information från NKA läggs ut på RPG:s hemsida. RPG bjuder även in ledarna från de lokala föreningarna till NKA:s utbildningsserier.

## **Finska pensionärers riksförbund i Sverige.**

Finska pensionärers riksförbund i Sverige ( i fortsättningen FPRS) har lokala föreningar som bevakar pensionärernas frågor lokalt. Förbundet har också lokala utbildningar för medlemmarna med varierat upplägg, samt så informerar de medlemmarna om hur de kan få hjälp av kommunen, såsom växelvård, anhörigvårdarkort, hjälpmedel mm.

FPRS samverkar med kommuner och landsting angående anhörigfrågor på det sättet att de lokalt övervakar medlemmarnas rättigheter och informera dem om detta. Likaså uppdaterar förbundet kommuner och landsting om medlemmarnas situation.

2 ggr per år kallas FPRS och andra pensionärsföreningar till en halvdags möte hos Stockholms läns landsting, för att få aktuell information om äldrevård, färdtjänst med mera.

FPRS har också datakurser för pensionärer i norra och södra Stockholm. Riksförbundet och Stockholms distrikt tillhandahåller genom ABF lokal och datorer. Lokalföreningarna betalar för nybörjarkursen och deltagarna får sedan betala 500 kronor per person för fortsättningskursen på 10 tillfällen.

## **Sveriges Pensionärsförbund.**

Sveriges pensionärsförbund (fortsättningsvis SPF) bevakar frågor angående anhörigas situation genom att vara uppmärksamma på vad som tas upp i media. Om de anser att en viss fråga är mycket

angelägen diskuterar de frågan i en sakkunnigrupp för att besluta hur de skall förhålla sig till ämnet i fråga. På sin hemsida har de faktafrågor om bland annat anhöriga och demens.

De har bedrivit utvecklingsarbete på olika sätt, bland annat genom att under ett års tid vara ute i landets SPF-distrikt och utbildat utbildningsledare för anhöriggrupper. Detta var ett projekt som bedrevs i samband med Studieförbundet Vuxenskolan. Läs mer om projektet i artikeln "Svenska pensionärers cirkelledarutbildning för anhöriggrupper".

### **Pensionärernas riksorganisation.**

Pensionärernas riksorganisation (fortsättningsvis PRO) arbetar med anhörigfrågor på central nivå genom att bevaka vad som händer. Detta innebär att de remissbesvarar utredningar, väcker frågor som de uppmärksammat i kontakt med medlemmar samt bevakar diskussioner vid uppvaktnings av politiker. Socialombudsmannen på PRO kommer ofta i kontakt med medlemmar som har frågor om anhörigstöd, under konferenser och andra evenemang. På det sättet får han direkt respons på vad anhöriga medlemmar har för behov och synpunkter. Organisationen kan också centralt driva frågor som de lokala föreningarna har signalerat som viktiga.

PRO arbetar dock mest aktivt med anhörigfrågor på lokal nivå, genom att de har många medlemmar som är engagerade och som vill driva frågor gällande lokala förutsättningar. Detta gör att arbetsformen med anhörigstöd skiljer sig mycket mellan de lokala föreningarna, beroende på hur många anhöriga medlemmar det finns i varje kommun och vilka sakfrågor/ aktiviteter de vill driva. Nätverk, utbildningar och samarbeten med andra organisationer formas därför efter lokala behov, efterfrågan och förutsättningar. Utvecklingsarbete gällande anhörigstöd sker också mestadels bland de lokala föreningarna, genom att företrädare för PRO deltar i olika former av kommunalt utvecklingsarbete.

PRO arbetar centralt med lobbying genom att belysa problem som anhöriga står inför, senast i samband med förändring av socialtjänstlagen. Frågor de tagit upp utgörs mycket av hur förutsättningarna för anhöriga skiljer sig beroende på var de bor i landet, såsom kostnaderna som uppstår i samband med avlösning, eller ekonomisk ersättning för att de vårdar en närstående.

PRO har samverkat med bland annat Demensförbundet vad gäller villkoren för dementa och deras anhöriga. Uppvaktnings och deltagande i arbetsgrupper sker ofta gemensamt med övriga pensionsorganisationer. Detta gäller också i hög grad i det lokala arbetet.

De lokala PRO föreningarna har kontaktombud som både har kontakt med enskilda men också med anhöriga. PRO anser sig i alla högsta grad vara en anhörigförening genom att många av deras medlemmar är pensionärer som vårdar eller stöttar en närstående såsom make eller maka. PRO:s medlemmar utgörs alltså av två generationer i pensionsålder och det börjar också bli allt vanligare att deras medlemmar vårdar en förälder.

Gällande anhörigfrågor riktar organisationen i första hand sin fokus på kommunerna och det stöd som den enskilde kan få. Socialombudsmannen på PRO ser det som naturligt och självklart att organisationens föreningar har ett gemensamt intresse för anhörigfrågor, genom erfarenheter från medlemmarnas behov.

### **SverigeFinska pensionärer.**

Sverige Finska pensionärer (i fortsättningen SFP) är en minoritets och intresseorganisation för finsktalande pensionärer i Sverige. Föreningen har inte tillräckligt med resurser för att arbeta med anhörigfrågor specifikt, men det ingår som en viktig del i deras arbete med äldreomsorgsfrågor på följande sätt:

SFP bevakar anhörigfrågor genom att informera förtroendevalda och medlemmar om hur lagen har skärpts gällande stöd till anhöriga, samt uppmana dem att vara aktiva gällande dessa frågor i kommunerna. Exempelvis är det viktigt att påtala betydelsen av finsktalande avlösarservice och växelvård. Sekreteraren i SFP berättar att vissa av deras lokala föreningar är mycket aktiva när det gäller anhörigstöd, genom att exempelvis besöka anhörigcentraler i kommunerna.

SFP har genom åren uppmärksammat att Finska anhörigvårdare i Sverige är särskilt utsatta, eftersom de tar på sig mer ansvar att vårda hemma för att slippa lämna den närstående till exempelvis ett boende där det inte finns tillgång till finskspråkig personal.

Organisationen arbetar med lobbying av anhörigfrågor genom att de tar upp frågan i kontakt med politiker och tjänstemän i kommunerna. De träffar också regelbundet socialstyrelsens representanter och tar även upp anhörigfrågor med dem.

SFP är i processen att ta fram informationsmaterial för anhöriga när det gäller finskspråkig äldreomsorg och de hoppas bli färdiga med detta under hösten.

1 januari 2010 kom en minoritets lag och utifrån den har det bildas samarbete mellan kommunerna och SFP:s lokala föreningar. Anhörigfrågor är en del av de ämnen som SFP vill att diskussionerna skall handla om i det samarbetet.

Sekreteraren i SPF berättar att det är svårt att veta hur många som vårdar sina anhöriga. Eftersom det inte finns språkstatistik i Sverige så går det därför inte heller med större bestämdhet att säga hur många som är Finsktalande. Men det finns 60012 personer som 65 år och äldre med Finsk bakgrund och ungefär 20 % av alla personer som kommer från Finland är Finlandssvenskar och har Svenska som modersmål.

### **Sveriges Pensionärers Riksförbund.**

Sveriges pensionärers Riksförbund (i fortsättningen SPRF) arbetar mycket aktivt med anhörigfrågor centralt genom lobbying arbete samt genom att bevaka frågorna lokalt i landstingets pensionärsråd och Kommunala pensionärsrådet.

SPRF gör detta genom remissyttrande och skrivelse till Socialdepartementet, Socialstyrelsen, kommuner och landsting. Dessutom både muntligt och skriftligt i Socialstyrelsens Äldreråd, Socialstyrelsens referensgrupp för demenssjukvård samt vid kontakter med regeringens socialutskott.

Kraven som SPRF ställt till socialdepartementet, kommuner och landsting gäller följande:

- Att anhöriga ska erhålla **ekonomiskt bidrag** när de vårdar närstående.
- **Rehabilitering** ska vara genomförd innan den vårdsökande skrivs ut för vård i hemmet.
- SPRF anser **inte att systemet med anhörigvård fungerar tillfredsställande**. De har krävt att en äldre maka eller make inte ska vårda någon ensam i hemmet .
- När person bedöms kunna vårdas i hemmet ska **stödresurser** finnas insatta. Maka/make ska inte behöva få sin nattsömn störd. Avlastningsplatser måste vara ordnade. Samt så måste tillräcklig med kompetent personal vara tillsatt och anvisad.
- Den personal som deltar i omvårdnadsarbetet ska vara utbildad för uppgiften, enligt SPRF:s bedömning **minst undersköterskekompetens** . Anhöriga ska inte behöva lära upp personal vilket ibland förekommer.
- **Informationsmaterial** måste finnas och delas ut till anhöriga när vårdtagaren skrivs ut till hemmet. I denna broschyr ska det finnas namn, telefon och e-post på de personer som den anhöriga kan vända sig till. Broschyren ska också innehålla information om vad sjukhuset och kommunen kan ge för sjukvård och stödinsatser i hemmet.
- Det skulle också vara fördelaktigt med en **allmän broschyr** som kunde lämnas ut av pensionärsorganisationerna.

Inom varje SPRF:s avdelning och distriktsstyrelse finns i regel personer som bevakar hälso- och sjukvård och omsorgsfrågor. I deras ansvarsområde ingår också bevakning av anhörigvård. Inom SPRF:s förbundsstyrelse är Vice förbundsordförande Gunvor Petersson sakkunnig för anhörigfrågor.

Anhörigfrågorna diskuteras också regelbundet på medlemsmöten och i SPRF:s förbundstidning.

**Sökord/område:** Anhöriga, anhörigvårdare, pensionärsorganisationer, pensionärsföreningar.

**Kontaktperson:** Anders Engström, Riksförbundet PensionärsGemenskap [rpg@crossnet.se](mailto:rpg@crossnet.se)  
Pirkko Sinkkonen, Finska pensionärers riksförbund i Sverige  
[pirkko.sinkkonen@telia.com](mailto:pirkko.sinkkonen@telia.com)  
Margareta Grafström Sveriges pensionärsförbund, [margareta.grafstrom@spfpension.se](mailto:margareta.grafstrom@spfpension.se)  
Guy Lööv Pensionärernas riksförbund, [Guy.loov@pro.se](mailto:Guy.loov@pro.se)  
Helena Kivisaari SverigeFinska pensionärer, [helena@rskl.se](mailto:helena@rskl.se)  
Gunvor Petersson, Sveriges Pensionärers Riksförbund, [gunvor.rundborg@tele2.se](mailto:gunvor.rundborg@tele2.se)

**Hemsida:**

[www.rpg.org.se](http://www.rpg.org.se)  
[www.sekl.eu](http://www.sekl.eu)  
[www.spfpension.se](http://www.spfpension.se)  
[www.pro.se](http://www.pro.se)  
[www.rskl.se/RSE08\\_jarjesto.html](http://www.rskl.se/RSE08_jarjesto.html)  
[www.sprf.se](http://www.sprf.se)

**Artikelansvarig:** Nadja Widéhn.